

Sygn. akt V CSK 362/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku K. W. i M. J.
przy uczestnictwie H. F. i P. W.
o wpis hipoteki przymusowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 14 czerwca 2018 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika P. W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 2 grudnia 2016 r., sygn. akt III Ca [...],

- 1. odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od uczestnika P. W. na rzecz wnioskodawców
kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 28 grudnia 2015 r. wnioskodawcy K. W. i M. J. domagali się wpisania w księdze wieczystej [...] hipoteki przymusowej na kwotę 67 500 zł na swoją rzecz, obciążającą udział w 6/10 w prawie własności nieruchomości przysługujący uczestniczce postępowania H. F. Powołali się na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 7 grudnia 2015 r., sygn. akt I C [...], w którym Sąd ten udzielił im zabezpieczenia roszczenia przez obciążenie udziału dłużniczki w prawie własności nieruchomości hipoteką przymusową w kwocie 67 500 zł.

Postanowieniem z dnia 9 lutego 2016 r. referendarz sądowy oddalił wniosek. W uzasadnieniu wskazał, że wnioskodawcy załączyli do wniosku postanowienie z dnia 7 grudnia 2015 r., ale - mimo skierowanego do nich dodatkowego wezwania - nie dołączyli tego postanowienia zaopatrzonego we wzmiankę o wykonalności, o której mowa w art. 743 § 2 k.p.c.

W skardze na postanowienie z dnia 9 lutego 2016 r. wnioskodawcy wnieśli o przedłużenie im terminu do uzupełnienia braku. Wskazali, że funkcjonowanie właściwego wydziału Sądu Rejonowego w T. było zakłócone oraz że postanowienie z dnia 7 grudnia 2015 r. nie zostało zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności z urzędu, choć ustawa przewiduje taki obowiązek. Po wyznaczeniu kolejnego terminu wnioskodawcy dołączyli postanowienie z dnia 7 grudnia 2015 r. zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności. W dniu 4 maja 2016 r. na jego podstawie dokonany został wpis hipoteki przymusowej.

Apelację od wpisu z dnia 4 maja 2016 r. wniósł uczestnik P. W., który w chwili złożenia wniosku o wpis był współwłaścicielem nieruchomości w 4/10 części. Na jego rzecz uczestniczka H. F. przeniosła swój udział w prawie własności nieruchomości w dniu 9 lutego 2016 r.

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację.

Sąd wskazał, że wprowadzić w sprawie o wpis do księgi wieczystej wiążący jest stan rzeczy istniejący w chwili złożenia wniosku, jednak w okolicznościach sprawy podstawa do wpisu w postaci postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia

istniała już w chwili złożenia wniosku o wpis hipoteki przymusowej. Wymagana natomiast do tego wpisu wzmianka o wykonalności nie kreowała żadnego nowego stanu prawnego i nie wiązała się z oceną, czy przedmiotowe postanowienie jest prawomocne. Z tego względu wzmiankę taką nadaje się z urzędu (art. 743 § 2 k.p.c.). Czynność ta nie jest podejmowana w formie postanowienia lub innego orzeczenia i ma faktycznie czysto techniczny charakter. W tej sytuacji wierzyciela nie mogą obciążać tak daleko idące skutki zaniechania przewodniczącego, jak oddalenie wniosku o wpis hipoteki, co niweczyłoby zabezpieczenie udzielone przez sąd. Nie było więc podstaw do tego, aby oddalić wniosek na podstawie art. 626⁹ k.p.c.

Zgodnie z art. 626² § 3 k.p.c., do wniosku o dokonanie wpisu należy dołączyć dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej. Sąd rozpoznający wniosek o wpis nie ma zatem obowiązku wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia braku wniosku, co nie oznacza, że nie może dokonać takiego wezwania w sytuacji, w której dostrzeżone braki mają charakter formalno-techniczny, a oddalenie wniosku mogłoby narazić wnioskodawcę na szkodę. Działanie przeciwne musiałoby zostać potraktowane jako przejaw nadmiernego formalizmu procesowego. Dokonanie wpisu także na podstawie dokumentów dołączonych po złożeniu wniosku o jego dokonanie - w realiach rozpatrywanej sprawy - nie stanowiło zatem naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c.

Skargę kasacyjną na postanowienie z dnia 2 grudnia 2016 r. wniósł uczestnik P. W. Zarzucił naruszenie art. 110 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm., dalej jako: „u.k.w.h.”) w związku z art. 747 pkt 2 i art. 743 § 2 k.p.c., art. 743 § 2 w związku z art. 626⁸ § 2, art. 316 § 1 i art. 13 § 2, art. 743 § 2, art. 626⁹ i art. 130 § 1 w związku z art. 13 § 2. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz orzeczenia o kosztach postępowania w sprawie, w tym kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie przychylił się do stanowiska, że skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna na postanowienia sądu drugiej instancji wydane w przedmiocie wpisu lub wykreślenia w księdze wieczystej dokonywane w związku z realizacją zabezpieczenia. Stanowisko to jest uzasadnione tym, że w takim wypadku wpis pełni funkcję zabezpieczającą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 1997 r., III CZ 1/97, OSNC 1997, nr 4, poz. 37 ze sprost. w OSNC 1997, nr 6-7, poz. 136, z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 41/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 67, z dnia 17 września 1997 r., II CKN 305/97, niepubl., z dnia 27 października 1998 r., III CKN 8/98, OSNC 1999, nr 3, poz. 65, z dnia 11 grudnia 2001 r., IV CKN 450/01, nie publ., z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, nr 6, poz. 112, z dnia 28 września 2016 r., III CZ 34/16, nie publ., z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZ 56/16, nie publ.; zob. jednak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2013 r., I CZ 27/13, niepubl.) lub tym, że postanowienia w przedmiocie takiego wpisu nie kładą kresu czynnościom w zakresie uprawnień podmiotowych związanych z ustrojem ksiąg wieczystych lub nie powodują zmiany ujawnionych w księdze wieczystej praw podmiotowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r., V CZ 91/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 25, z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 128/02, niepubl., z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, nr 6, poz. 112, z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CZ 94/12, niepubl., z dnia 29 września 2017 r., III CSK 118/17, nie publ.).

Należy uznać, że w razie, gdy wpis do księgi wieczystej, w szczególności w postaci ostrzeżenia, służy wykonaniu lub dopełnieniu zabezpieczenia, postępowanie wieczystoksięgowe nie pełni funkcji samodzielnego postępowania nieprocesowego, lecz stanowi stadium wykonawcze (realizacyjne) postępowania zabezpieczającego. Jako takie jest elementem jego organizacji i podlega obowiązującym w nim regułom, w tym również co do zaskarżalności orzeczeń. Postanowienia wydawane w takim postępowaniu wieczystoksięgowym w przedmiocie wpisu w księdze wieczystej, w tym wpisu hipoteki przymusowej lub wpisu ostrzeżenia, nie mogą być kwalifikowane jako postanowienia co do istoty sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2016 r., III CZ 34/16, nie publ.). Zastosowanie ma

wówczas reguła, że w postępowaniu zabezpieczającym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna (por. w związku z tym postanowienia Sądu Najwyższego dnia 15 stycznia 1997 r., III CZ 1/97, OSNC 1997, nr 4, poz. 37 ze sprost. w OSNC 1997, nr 6-7, poz. 136, z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 41/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 67; z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CZ 22/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 147, z dnia 17 września 1997 r., II CKN 305/97, niepubl., z dnia 27 października 1998 r., III CKN 8/98, OSNC 1999, nr 3, poz. 65).

W niniejszej sprawie wnioskodawcy domagali się wpisu hipoteki przymusowej na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia z dnia 7 grudnia 2015 r. (art. 747 pkt 2 k.p.c. i art. 110 pkt 1 u.k.w.h.). Chodziło o dokonanie wpisu, który pełni funkcję zabezpieczającą. W tym wypadku prowadzone w celu dokonania takiego wpisu postępowanie wieczystoksięgowe pełni tylko funkcję stadium wykonawczego (realizacyjnego) postępowania zabezpieczającego. Oznacza to, że w postępowaniu takim skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

Uzasadniało to odrzucenie skargi kasacyjnej wniesionej przez uczestnika P. W. od postanowienia z dnia 2 grudnia 2016 r. (art. 398⁶ § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) i obciążenie go kosztami postępowania kasacyjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.